

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
Факультет іноземної філології
Кафедра загального мовознавства і романо-германської філології

До 95-річчя від дня народження
доктора філологічних наук,
професора Л. М. Мінкіна

МИСЛЕННЯ – МОВА – МОВЛЕННЯ
ВІД Г. ПІЙОМА ДО Л. М. МІНКІНА:
СТОЛІТТЯ АВАНГАРДИСТСЬКИХ ІДЕЙ

Матеріали

Міжнародної конференції з актуальних
проблем лінгвістики та дидактики

11-12 жовтня 2024 року

Харків – 2024

Головний редактор:

Бойчук Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

Бережна Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Борисов Володимир – кандидат філологічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Довгова Світлана – викладач кафедри загального мовознавства і романо-германської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Крапівник Ганна – доктор філософських наук, доцент кафедри англійської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кутова Наталія – старший викладач кафедри загального мовознавства і романо-германської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лембік Сніжана – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри загального мовознавства і романо-германської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лепетюха Анастасія – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри загального мовознавства і романо-германської філології Г. С. Сковороди;

Подуфалова Тетяна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри практики англійського усного і писемного мовлення ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Сазонова Ярослава – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри загального мовознавства і романо-германської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 10 від 16 жовтня 2024 року)*

Мислення – мова – мовлення. Від Г. Гійома до Л. М. Мінкіна: століття авангардистських ідей [Електронне видання] : матеріали Міжнародної конференції з актуальних проблем лінгвістики та дидактики, Харків, 11-12 жовтня 2024 р. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2024. 262 с.

Збірник містить тези Міжнародної конференції з актуальних проблем лінгвістики та дидактики «Мислення – мова – мовлення. Від Г. Гійома до Л. М. Мінкіна: століття авангардистських ідей», що проходила 11-12 жовтня 2024 р. на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. У тезах відображено результати теоретичних та емпіричних досліджень науковців України і зарубіжжя в галузях лінгвістики та методики навчання мов.

Матеріали стануть у пригоді науково-педагогічним і педагогічним працівникам, здобувачам першого (бакалаврського), другого (магістерського), третього (освітньо-наукового) та наукового рівнів вищої освіти.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2024

ЗМІСТ

Секція 1: Від Г. Гійома до Л. М. Мінкіна: століття авангардистських ідей	8
Кірковська Інга Позиційний аналіз форм функційно-семантичної категорії футуральності.	8
Лепетюха Анастасія Лінгвістичний та дискурсивний режим інциденції у звужених і розширених синонімічних конструкціях (на матеріалі сучасної французької художньої прози).	16
Олексенко Олена Художні сенси граматичних помилок (у світлі теорії Анрі (Генрі) Фрея).	21
Пузирей Надія Поняття «початковості» з позиції теорії психосистематики Г. Гійома на матеріалі французьких дієслів.	26
Хожайж Ірина Тема-рематичні структури загальнопитальних висловлень (на матеріалі французької художньої прози ХХ століття.	32
Шевченко Ірина Професор Л.М. Мінкін і теорія психосистематики в Україні.	35
Секція 2: Лінгвокогнітивний аспект аналізу мови	38
Баль Марина, Осінова Тетяна Вербалізація комунікативного портрету вчителя в художньому тексті.	38
Бєлова Марина, Лобзова Світлана, Каверіна Дар'я. Редагування перекладу в аспекті відтворення метафоричної образності в політичному дискурсі.	43
Воробйова Ольга Емпатія в різних дискурсивних середовищах крізь призму нейрокогнітології та синтезованої прагматики.	49
Горні Сніжана Морфологічно акцентовані повтори самостійних частин мови в поезії Сергія Жадана: лінгвокогнітивний аспект.	53
Демидюк Оксана Cognitive approach to grammar as a model for linguistic analysis.	56

Дойчик Оксана, Яцишин Вікторія Концептуально-метафорична об'єктивація уявного світу персонажа (на матеріалі телесеріалу <i>Anne with an E</i> (2017)).	59
Elhassani Abdelkabir. Métaphore conceptuelle : vers une hypothèse cognitive pour interpréter le monde.	62
Калініченко Тетяна Перекладацькі трансформації як прояви міжмовної асиметрії.	68
Карпань Ольга Лінгвокогнітивний аналіз мовних концептів в італійській поезії Джакомо Леопарді.	72
Корбозерова Ніна Роль накопичень та адаптацій у процесі еволюції структури речення.	75
Кривенчук Валентина Індивідуально-авторська концептосфера особистості.	78
Лаврухіна Віра Лінгвокогнітивний аналіз метафоричних виразів як метод пізнання культурних стереотипів.	80
Лембик Сніжана Роль безсполучникового зв'язку в синтаксичній еволюції мов.	84
Молчанова Карина, Лупаренко Світлана Когнітивна лінгвістика та концептуальні метафори.	87
Павлова Інна Лінгвокогнітивний і психолінгвістичний аспект вживання числівників у поетичному мовленні.	91
Подуфалова Тетяна, Севрук Катерина Міфологічне підґрунтя мовно-концептуальної картини світу новели Джона Фаулза “The Ebony Tower”: лінгвокогнітивна модель дослідження.	95
Половинко Олена Використання компаративних конструкцій з орудним відмінком у творах Майка Йогансена, Юліана Шпола та Григорія Епіка: лінгвокогнітивний підхід.	101
Присяник Оксана, Кутова Наталія Про концептуальний переклад наукового тексту.	106
Северін Маргарита, Мартинюк Алла Когнітивно-комунікативний аспект відтворення світу фентезі в англо-українських перекладах.	110

<i>Селіверстова Анастасія</i> Peculiarities of English borrowings in Italian journalistic discourse: linguacultural and cognitive aspects.	113
<i>Ситнікова Валерія.</i> The grammatical phenomenon of possessiveness as a reflection of the speakers' perception of the world.	117
<i>Станіслав Ольга</i> Interdépendance du développement de la science, de la culture et de la langue.	120
<i>Удовіченко Лілія</i> Сучасна українська поліцейна термінологія: когнітивне осмислення.	123
<i>Чорноус Оксана</i> Звуковий символізм імен.	126
<i>Shkarban Inna.</i> Multimodal discourse in translation practice.	129
<i>Шкорута Ірина</i> Метафоричний сценарій PSYCHOTHERAPY IS BATTLE та його девіації в психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома.	132
<i>Шпак Юлія</i> Proverbs in paintings as manifestations of intermediality.	136
Секція 3: Функціонування простих і складних мовних знаків у мовленні	142
<i>Борисов Володимир</i> Явище антонімії в терміносистемі галузі освіти.	142
<i>Гнатишева Ольга</i> Прецедентні антропоніми як засоби вербалізації оцінки в поезії М. Кривцова.	145
<i>Дьячок Наталя</i> Особливості функціонування простих та складних мовних знаків у мовленні: слово та словосполучення.	149
<i>Колода Дар'я</i> Символ грошової одиниці як знак мовної системи.	155
<i>Кривітнік Гнна, Красовицька Лада</i> Intertextual Verbalization of the Death Cultural Archetype in The Great Escape by Hilma Wolitzer.	158
<i>Лебедєва Надія</i> Стилістичні функції дієслівних повторів в українській художній прозі.	164
<i>Левко Олександр, Крамар Наталія</i> Становлення української релігійної термінології: Історичні витoki та сучасний узус.	169

Омельченко Анна Дієслівна анафора в українському поетичному мовленні.	172
Семенова Олена Інтернет-мем як засіб інтерпретації сучасного соціокультурного середовища.	176
Скоробогатова Олена, Панаріна Ірина Actualization of Onyms in Modern Poetic Texts.	179
Яковлева Тетяна Функціонування модальних слів зі значенням негативної оцінки в художньому дискурсі.	183
Секція 4: Іншомовна комунікативна компетентність як об'єкт сучасного методичного дослідження	189
Бобровський Євгеній, Осінова Тетяна Принцип Кооперації (Співробітництва) як запорука успішної комунікації (на матеріалі українських прислів'їв і приказок).	189
Chukhno Olena Creating AI-proof assignments in ELT.	192
Гладких Ірина Візуалізація як інструмент формування іншомовної комунікативної компетентності.	196
Каширіна Ірина Формування навичок письма у студентів-філологів в умовах онлайн-навчання та під час війни.	199
Кучерява Оксана Асоціативні вправи в роботі з емоційним інтелектом на уроках української мови.	202
Лазарева Олена Методичний потенціал чат-боту ChatGPT у розвитку комунікативної компетентності студентів мовних спеціальностей.	206
Лук'янова Ганна Scientific and research work as a means of developing communicative competence of technical students.	210
Макарська Євгенія Formation of foreign language communicative competence of students in the process of learning a foreign language.	214
Маленко Олена, Чорна Марина Діамонологічна компетентність в процесі вивчення рідної мови.	217

<i>Наріжна Лідія, Бурковська Оксана</i> Socio-Emotional Support of University Students through Visualization in English Foreign Language Classes.	221
<i>Нікіфорова Світлана</i> The role of intercultural communication in the process of students acquiring translation competence.	223
<i>Ситнікова Валентина</i> Integrating communication into Grammar teaching.	228
<i>Тучина Наталія, Жарковська Інна</i> Формування перекладацької компетенції як складової фахової компетентності здобувачів філологічної освіти.	232
<i>Чехратова Олена</i> Можливості використання моделей штучного інтелекту для адаптації навчальних матеріалів.	237
<i>Чистяк Дмитро</i> Викладання художнього перекладу у вищій школі: проблеми та перспективи.	241
<i>Шевченко Альона</i> Specialist's foreign language communicative competence.	245
<i>Шухова Оксана</i> Прийоми подолання навчальних труднощів при оволодінні порівняльними конструкціями з прикметником в студентів мовних спеціальностей.	248
<i>Інформація про авторів</i>	254

Wu, L., Klink, R. R., & Guo, J. (2013). Creating Gender Brand Personality with Brand Names: The Effects of Phonetic Symbolism. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 21(3), 319–330. <https://doi.org/10.2753/mtp1069-6679210306>

MULTIMODAL DISCOURSE IN TRANSLATION PRACTICE

Inna SHKARBAN

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine

Translation defined as the process of cultural mediation is affected by the extent of the transcultural differences between source and target languages. In the last decades, the studies that emerged in the context of narrative theory have shown that stories are not restricted to the verbal modality but can be conveyed non-linguistically through different multimodal systems. The ability to process narratives, i.e., “temporally and causally connected sequences of events driven by the goals and motivations of one or more agents which unfold toward an outcome” is widely considered to be a uniquely human condition (Adornetti et al., 2022, p. 101500).

In M.A.K. Halliday & C.M.I.M. Matthiessen systemic functional grammar (SFG), the modality system has been examined through an addresser’s speech roles, degrees of an addresser’s modal commitment, and an addresser’s acceptance of his/her modal responsibility for the evaluated message, suggesting the degree of subjectivity explicitly or implicitly embodied in the statement. Thus, modality presents the speaker's judgment on the status of what is being said or rather on the validity of the assertion or the rights and wrongs of the proposal (Halliday, & Matthiessen, 2013). Stance studies commonly encompass its linguistic manifestation, i.e., modal and semi-modal verbs, stance adverbs, e.g., *perhaps, apparently, undoubtedly*; high/medium/low modality stance verbs, e.g., *I argue/hypothesize/claim that*, adjectives, e.g., *it is clear/probable/uncertain* or nouns, e.g., *there is a slight possibility that*, as well as a variety of metadiscursive devices.

Multimodal discourse analysis theory advocates a proposal for a “transpositional grammar” of multiform meaning: in the era of digital media, where text, image, and sound are “never-by-itself”, language is insisted to be non-separated from other forms of meaning without simplifications and reductions that damage analysis, given that meanings are decomposed and reduced by calculation to the binary of zero and one, then recomposed for rendering to screens, digitally printed pages, audio systems, haptic devices, 3D objects, and spaces (Kalantzis & Cope, 2022, p. 34). The term “multiliteracies” refers to the variability of meaning-making in different cultural, social, or domain-specific contexts due to several factors such as culture, gender, life experience, subject matter, or social or subject domain. Language use today arises from the multimodal characteristics of the new information and communications media in which written-linguistic modes of meaning interface with oral, visual, audio, gestural, tactile, and spatial patterns of meaning.

Research on translation shifts, especially divergence in multimodality interpreting is rare. A corpus-based study of modality shifts in Chinese-to-English translation of research article abstracts (Huang, & Li, 2023) has revealed a considerable number of modality shifts observed in translated on value, followed by type and orientation in which the distributions present a stronger and more objectivist stance resulting from a loss of modality on the low-value implicit proposition, i.e., lexical ambiguity, “run-on” sentences, or implicit information structures.

Exploring graphic novel translation in semiotic and multimodal perspective A. Khodorenko claims that translation practice embodies the reconstruction of the original text into the translation variant reinterpreting “language shell” so that a semiotic content could be preserved and the author’s message transmitted without corruption. To succeed in the interpretation process illustrative material offers a certain logic scheme, a “guide” visual image that supports the language level of a graphic novel (Kholodenko, 2023, p. 312).

Mary Kalantzis reveals that human textual practices are becoming more ideographic and less phonemic. Given an exhaustive representation of every grapheme in every recorded human visual symbology, the text is declared close to imaging and

might be easily expressed in Unicode. Most of the graphemes of Unicode are ideographs or visual representations of ideas, i.e., numerals, Chinese characters, commonly used icons, emojis, therefore in the context of contemporary multilingualism, ideographs prove to be more inclusive than phonemes. Ongoing textual practices change has been documented through the booming updates to Unicode, the same way as lexicographers conceptualise neologisms, new emojis, and navigational icons are becoming codified and conventionally accepted (Kalantzis, & Cope, 2022, p. 42).

Multimodal analysis in translation practice involves thorough consideration of features such as the ability to process narratives, i.e., represented participants, their relations and actions; concepts, i.e., relations between languages and images; interaction, i.e., relations between the audience and the image; interpretation based on the modality markers of the image and its relation to reality; and meaning, i.e. linking textual functions, coherence and rhetoric (Kilby, & Lennon, 2021). A central focus in translation practice is a concern to explore ambiguity and contestation that exists between source and target languages, both as an explicit feature of the multimodal data to be examined and as inherent to the macro discourses where the data are drawn from.

References

- Adornetti, I., Chiera, A., Altavilla, D., Deriu, V., Lecci, C. M., Marini, A., Ferretti, F. (2022). How do we comprehend linguistic and visual narratives? A study in children with typical development. *Language Sciences*, 93, 101500. <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2022.101500> [in English].
- Halliday, M.A.K., & Matthiessen, C.M.I.M. (2013). *Halliday's Introduction to Functional Grammar* (4th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203431269> [in English].
- Huang, Y., & Li, D. (2023). Translatorial voice through modal stance: A corpus-based study of modality shifts in Chinese-to-English translation of research article

abstracts. *Lingua*, 295, 103610. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2023.103610> [in English].

Kalantzis, M., & Cope, B. (2022). After Language: A Grammar of Multimodal Transposition. In *Foreign Language Learning in the Digital Age: Theory and Pedagogy for Developing Literacies*. (pp. 34-64) (Ch. Lütge, ed.). London: Routledge <https://doi.org/10.4324/9781003032083-4> [in English].

Kholodenko, A. (2023). Graphic Novel Translation: Semiotic and Multimodal Perspective. *Visnyk Universitetu imeni Alfreda Nobelya Seriya: Filologicni Nauki*, vol. 1, issue 25, 291-313, <https://doi.org/10.32342/2523-4463-2023-1-25-21> [in Spanish].

Kilby L, & Lennon, H. (2021). When words are not enough: Combined textual and visual multimodal analysis as a Critical Discursive Psychology undertaking. *Methods in Psychology*, Volume 5, 00071, <https://doi.org/10.1016/j.metip.2021.100071> [in English].

МЕТАФОРИЧНИЙ СЦЕНАРІЙ *PSYCHOTHERAPY IS BATTLE* ТА ЙОГО ДЕВІАЦІЇ В ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ІРВІНА ЯЛОМА

Ірина ШКОРУТА

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника

Досліджуючи лінгвокогнітивні параметри психотерапевтичного дискурсу Ірвіна Ялома звертаємося до поняття *метафоричного сценарію* (metaphor scenario), вслід за Андреасом Мусолффом, котрий визначає його як мінінаратив або сценарій, який організовує домен джерела в дискурсі і забезпечує фокальні точки (focal points) для концептуалізації домену цілі (Musolff, 2006, p. 23).

Терапія (групова чи індивідуальна) за своєю суттю є розмовою / діалогом, часто суперечкою. Одним і з типових сценаріїв розгортання процесу терапії є сценарій битви (*PSYCHOTHERAPY IS BATTLE*), який базується на конвенційному метафоричному розумінні суперечки як війни (*ARGUMENT IS WAR*) (напр.,

Електронне наукове видання

**Мислення – мова – мовлення. Від Г. Гійома до Л. М. Мінкіна:
століття авангардистських ідей**
Матеріали Міжнародної конференції з актуальних проблем лінгвістики
та дидактики
(Харків, 11-12 жовтня 2024 р.)

Відповідальні за випуск: **Лепетюха А., Сазонова Я.**

Технічні редактори:

Довгова С. – викладач кафедри загального мовознавства і романо-германської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кутова Н. – старший викладач кафедри загального мовознавства і романо-германської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Тези друкуються в авторській редакції

**Відповідальність за дотримання вимог
академічної доброчесності та зміст несуть автори**

Ум. друк. арк. 12,3

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29